

PÄIHDE- JA MIELEN- TERVEYSONGELMISTA KÄRSIVÄT NUORET EIVÄT OLE YHTENÄINEN RYHMÄ

Nuorten ehkäiseviä ja korjaavia palveluja kannattaisi kohdentaa erilaisten tuen tarpeiden mukaisesti ja ikäryhmittäin.

Teksti Mira Sivonen

Kaksoisdiagnoosi eli samanaikainen päihde- ja mielenterveysongelma on yleinen nuoruudessa. Nuoret kaksoisdiagnoosiasiakkaat ovat tuttuja monissa sosiaali- ja terveystaluuissa, mutta heitä voi olla haastavaa tavoittaa tutkimuksiin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Päihdetapauslaskennassa kerätään neljän vuoden välein tietoja sosiaali- ja terveystaluuissa tapahtuvista päihde-ehtoisista asioinneista eli päihteisiin liittyvistä asiakaskäynneistä.

Vuoden 2015 päihdetapauslaskenta-aineistolla (n=10 851) oli mahdollista tutkia tarkemmin alle 30-vuotiaiden kaksoisdiagnoosiasiakkaiden asiakasprofileja liittyen nuorten taustatietoihin, päihteiden käyttöön ja palvelutarpeisiin. Tällaista asiakasprofiliin tutkimusta ei ole aikaisemmin tehty Suomessa tässä asiakasryhmässä.

MONIMUOTOISTA PÄIHDEKÄYTTÖÄ JA ERILAISIA TUEN TARPEITA

Alle 30-vuotiaiden kaksoisdiagnoosiasiakkaiden päihde-ehtoisia asiointeja koskeva aineisto koostui 980 asiinnista, joista yli puolet (59 %) tekivät miehet ja vajaa puolet (41 %) naiset. Suurin osa nuorisista (55 %) oli 25–29-vuotiaita, ja alaikäisten asiinnit

kattoivat vain 4 % aineistosta. 18–19-vuotiaiden asiointeja oli vajaa kymmenesosa ja 20–24-vuotiaiden reilu kolmannes.

Vuokra-asuminen oli nuorilla yleistä, kun taas omassa asunnossa asuminen oli hyvin harvinaista. Suurin osa (79 %) kirjatuista asioinneista oli sellaisia, että nuori oli opintojen ja työelämän ulkopuolella.

Päihteiden käyttö vaikutti olevan tässä asiakasryhmässä melko vakavalla tasolla. Pelkästään huumeiden käyttö oli kaksi kertaa yleisempää kuin pelkän alkoholin käyttö. Huumaussaineet vaikuttavat olevan vahvasti läsnä sosiaali- ja terveystaluuhin hakeutuvien päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien nuorten elämässä. Myös kovien huumeiden käyttö sekä useiden päihteiden samanaikainen käyttö oli asiakasryhmässä yleistä.

On kuitenkin tärkeää huomioida, että vaikka huumeet korostuvat Päihdetapauslaskennan aineistossa, on myös nuoria, jotka ovat käyttäneet päihteitä pelkästään alkoholia.

Nuorten ensisijaisina palvelutarpeina korostuivat päihdeongelmaan ja psyykkisiin syihin liittyvät palvelutarpeet. Ensisijaisten palvelutarpeiden lisäksi tarkastelin nuorille annettuja palveluja eli niitä palveluja, joita nuori oli todellisuudessa saanut asiinnit

Pelkästään huumeiden käyttö oli kaksi kertaa yleisempää kuin pelkän alkoholin käyttö.

tinsa aikana. Annettujen palvelujen tarkastelu antoi paljon kattavamman kuvan nuorten palvelutarpeista kuin pelkkä ensisijaisten palvelutarpeiden tarkastelu. Yleisimmiksi annetuiksi palveluiksi nousivat elämänhallinnan tukeminen, terapeuttinen keskustelu, päihdetilanteen selvittely sekä psykiatrinen tutkimus ja hoito.

ERI-ikäiset nuoret eroavat toisistaan monin tavoin

Asiakasryhmän ikäryhmittäinen tarkastelu paljasti, että niin nuorten taustatiedot, päihteiden käyttö kuin palvelutarpeetkin vaihtelivat ikäryhmittäin. Mitä enemmän nuorella oli ikää, sitä enemmän päihde-ehtoisia asiointea kertyi. Myös asunnottomuuden todennäköisyys kasvoi, kovien huumeiden käyttö yleisty ja palvelutarpeet painoutuivat enenevästi päihdeongelmaan.

Alaikäisten kokonaistilanne näytti kaikista ikäryhmistä lievimmältä, sillä asunnottomuutta ei esiintynyt ja päihteiden käyttö painottui alkoholiin ja kannabikseen. Palvelutarpeiden osalta alaikäiset tarvitsivat kaikista ikäryhmistä eniten apua sosiaalisin ongelmiin.

18–19-vuotiaiden ikäryhmässä silmiin pistävää oli päihteiden runsas yhteiskäyttö, sillä neljä viidestä asiointista sisälsi kirjauksen usean päihteen samanaikaisesta käytöstä. Tässä ikäryhmässä nuorten palvelutarpeet olivat monimuotoisia painottuen kuitenkin elämänhallinnan ja psyykkisten voimavarojen tukemiseen.

20–24-vuotiaat erosivat muista ikäryhmistä siten, että heillä sukupuolten väliset erot olivat merkittäviä useiden muuttujien kohdalla. Naiset ja miehet erosivat toisistaan monin tavoin paitsi taustatie-

doiltaan ja päihdekäytöltään, myös palvelutarpeiltaan. Tiivistetysti ikäryhmän miehillä oli haasteita asumisessa ja toimintakyvyn ylläpidossa, kun taas ikäryhmän naisilla oli vakavaa päihteiden käyttöä ja päihdeongelmaan liittyviä tuen tarpeita.

Vanhin ikäryhmä eli 25–29-vuotiaat olivat pääasiassa työttömänä, asuivat vuokralla ja päihteiden käyttö oli vakavaa. Tämän ikäryhmän nuoret olivat muita ikäryhmiä useammin korvaushoidossa. Muita tuen tarpeita olivat muun muassa elämänhallinnassa tukeminen ja terapeuttinen keskustelu.

Nuorten hyvinvointia tuettava sekä ennaltaehkäisevästi että korjaavasti

Erityistä tukea tarvitsevien nuorten kirjo on runsas. Puhumme usein päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivistä nuorista, nuorten oireilusta tai nuorten huumeiden käytöstä, mutta nämä nuoret ovat paljon enemmän kuin päihde- ja mielenterveysongelmaisia nuoria: he ovat yksilöitä omine historioineen, toiveineen ja tarpeineen.

Meidän on mahdollista kohdentaa ehkäiseviä ja korjaavia palveluja paitsi eri tuen tarpeiden mukaisesti, myös ikäryhmittäin. Tämä edellyttää, että tiedämme, keitä tukea tarvitsevat nuoret ovat. On ensiarvoisen tärkeää, että nuorten päihteiden käyttöön ja mielenterveyden haasteisiin puututaan ajoissa. ✘

Artikkeli perustuu Mira Sivosen sosiaalityön pro gradu -tutkielmaan "Nuoret kaksoisdiagnoosiasiakkaat päihdepalvelujärjestelmässä – Tutkimus alle 30-vuotiaiden sosiaali- ja terveyspalveluissa asiointien asiakasprofiileista" (Jyväskylän yliopisto 2021). Gradun myös ladattavissa verkosta.